METODE DE EVALUARE LA ORA DE RELIGIE

Prof. Mariana Purţuc
Şcoala Normală „Vasile Lupu”, Iaşi

Ideea regândirii şi reaşezării învăţământului românesc pe o bază care să-i asigure o altă deschidere formativă a existat şi a frământat gândirea pedagogică a ultimelor decenii, o materializare a acestei preocupări fiind libertatea cultului şi introducerea religiei în şcoală ca obiect de studiu.

Noul curriculum la religie romano-catolică vizează atât cunoaşterea adevărurilor de credinţă, cât şi formarea la elevi a unui sistem atitudinal, comportamental şi a unei scări de valori concordante cu credinţa creştină. Dezvoltările în domeniul curriculumului aduc o nouă perspectivă de abordare a activităţilor de proiectare didactică. Din acest punct de vedere, proiectarea didactică este concepută ca un tip de proiectare curriculară[1]. Modelul de proiectare curriculară este centrat asupra obiectivelor activităţii instructiv-educative, realizând saltul de la structura de organizare bazată pe conţinuturi definite explicit (*ce învăţăm?*) la structura de organizare orientată axiologic prin intermediul unor finalităţi şi metodologii explicite şi implicite (*ce urmărim să realizăm şi cum?*).

Astfel, o primă etapă a proiectării didactice o constituie precizarea obiectivelor propuse: specifice, măsurabile, corespunzătoare[2], realiste, delimitate în timp, evaluative; apoi, analiza resurselor (de conţinut, materiale, capacităţii de învăţare a elevilor), elaborarea strategiei (metode, mijloace didactice), elaborarea sistemului de evaluare. Această ultimă etapă, evaluarea, se raportează la obiectivele stabilite de profesor, acestea constituind puncte de sprijin, repere importante în stabilirea instrumentelor evaluative.

Evaluarea, ca activitate în sine, cuprinde trei etape principale:

– *măsurarea* rezultatelor şcolare prin procedee specifice, utilizând instrumente adecvate scopului urmărit (probe scrise / orale / practice, proiecte, portofolii etc.);

---

[1] Cf. Fişa 1, *Etapele proiectării didactice*.

[2] Cf. Fişa 2.

– *aprecierea* acestor rezultate pe baza unor criterii unitare (bareme de corectare şi notare, descriptori de performanţă etc.);

– *formularea* concluziilor desprinse în urma interpretării rezultatelor obţinute în vederea adoptării deciziei educaţionale adecvate.

Deci, evaluarea *reprezintă* totalitatea activităţilor prin care se colectează, organizează şi interpretează datele obţinute în urma aplicării unor instrumente de măsurare *în scopul* emiterii unor judecăţi de valoare pe care se bazează o anumită decizie pe plan educaţional.

Evaluarea performanţelor elevilor are următoarele funcţii:

– *diagnostică*, în sensul de a face cunoscute situaţiile şi factorii care conduc la obţinerea anumitor rezultate de către elevi pentru a stabili eventualele proceduri de remediere a punctelor critice;

– *prognostică*, în sensul anticipării performanţelor viitoare ale elevilor pe baza rezultatelor înregistrate şi ale planificării secvenţelor următoare ale activităţii de învăţare – de obicei, această funcţie a evaluării se asociază celei de diagnoză, ele fiind complementare;

– *de certificare* a nivelului de cunoştinţe şi abilităţi ale elevilor la sfârşitul unei perioade lungi de instruire (ciclu de învăţământ, învăţământ obligatoriu etc.);

– *de selecţie* a elevilor pentru accesul într-o treaptă superioară de învăţământ sau într-un program specific de instruire. Această funcţie permite clasificarea, ierarhizarea elevilor în urma rezultatelor obţinute, în condiţiile existenţei, de obicei, a unui număr limitat de locuri.

În afara punctelor generale menţionate, evaluarea îndeplineşte şi o serie de funcţii specifice:

– *funcţia motivaţională*, de natură să stimuleze activitatea de învăţare;

– *funcţia de orientare şcolară şi profesională*. Evaluarea performanţelor elevilor furnizează informaţii utile elevilor în vederea unei forme corespunzătoare de învăţământ.

Evaluarea la religie reprezintă un teritoriu problematic, dat fiind faptul că formarea atitudinilor şi învăţarea valorilor religioase este un demers complicat şi de lungă durată, acestea fiind comportamente greu exteriorizabile şi cuantificabile. În acest context, apar două întrebări: *Ce?* şi *Cum?* trebuie să evaluăm la religie?

Ce? Rezultatele şcolare evaluate la religie nu trebuie să fie doar cele care ţin de achiziţiile cognitive, ci de capacitatea de utilizare a acestor informaţii, dar

mai ales de achiziţiile comportamentale şi atitudinale. Iată deci că rezultatele şcolare reprezintă o realitate complexă, un produs cu multiple aspecte[3].

Pe baza consideraţiilor din literatura de specialitate, putem clasifica rezultatele şcolare în patru categorii:

1. cunoştinţele acumulate;
2. capacitatea de aplicare / utilizare a cunoştinţelor;
3. capacităţi intelectuale;
4. trăsături de personalitate.

În mod tradiţional, procesele de predare-învăţare-evaluare se concep în lumina unor obiective în fruntea cărora se află asimilarea cunoştinţelor. Este adevărat că introducerea religiei ca disciplină şcolară are şi un scop instructiv, urmărind informarea elevilor cu un set de cunoştinţe specifice, cu caracter teologic, dogmatic, liturgic, de istoria şi filozofia religiilor, toate acestea întregind cultura generală a subiecţilor în formare. Nu dorim să minimalizăm rolul instrucţiei, ştiut fiind că acesta constituie unul dintre parametrii principali ai personalităţii.

Considerăm însă că introducerea religiei în şcoală are menirea fundamentală de a forma anumite trăsături de personalitate concretizate în atitudini, comportamente, conduite, opinii. Altfel spus, educaţia religioasă trebuie să aibă şi un caracter formativ, de interiorizare şi traducere în fapte de viaţă a normativelor religioase.

Evaluarea cunoştinţelor acumulate are o direcţie clară în demersul evaluativ, mijlocul principal reprezentându-l testele docimologice, dar şi examinările orale sau scrise (extemporal, lucrare la sfârşit de capitol, teză semestrială). Problema care rămâne ni se pare a fi evaluarea trăsăturilor de personalitate (atitudini, comportamente, conduite, opinii), temă de altfel puţin dezbătută în literatura psiho-pedagogică şi asupra căreia vom reveni.

Înainte de a prezenta analitic câteva metode de evaluare la religie atât pentru evaluarea cunoştinţelor, cât şi a trăsăturilor de personalitate, vom prezenta principalele tipuri de evaluare.

Având în vedere axa temporală la care se raportează verificarea, momentul în care se produce evaluarea în raport cu desfăşurarea procesului de învăţare, se pot identifica trei forme de evaluare:

– *evaluarea iniţială*: se face în scopul stabilirii nivelului de pregătire al elevilor. Prin intermediul evaluării iniţiale se identifică nivelul achiziţiilor

---

[3] Cf. Fişa 3.

elevilor în termeni de cunoştinţe, competenţe şi abilităţi în scopul asigurării premiselor atingerii obiectivelor propuse pentru etapa de învăţământ respectivă. Informaţiile obţinute în urma realizării unei evaluări iniţiale sprijină planificarea activităţii viitoare a profesorului;

– *evaluarea continuă (formativă)*: presupune verificarea rezultatelor pe parcursul programului de instruire, realizată pe secvenţe mai mici (prin tehnici de ascultare curentă). Din acest motiv, efectele sale ameliorative asupra activităţii de învăţare sunt considerabile, oferind permanent posibilitatea de raportare la obiectivele operaţionale propuse şi de evidenţiere a progresului înregistrat de la o secvenţă la alta a instruirii. În cazul evaluării formative, *feed-back*-ul obţinut este mult mai util şi eficient, ajutând atât elevul, cât şi profesorul să-şi adapteze activitatea viitoare situaţiei;

– *evaluarea sumativă*: se realizează prin verificarea rezultatelor pe perioade lungi, în general corespunzătoare semestrelor şcolare, sau anului şcolar (prin teste docimologice, examene). Evaluarea sumativă se concentrează mai ales asupra elementelor de permanenţă ale aplicării unor cunoştinţe de bază, ale demonstrării unor abilităţi importante dobândite de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire. Caracterul ameliorativ al evaluării sumative este relativ restrâns, efectele resimţindu-se după o perioadă mai îndelungată.

Între noile metode utilizate în lecţiile de religie includem *testul docimologic*, *testele de compoziţie* (referatul, proiectul, eseul), *portofoliul şcolar*, *autoevaluarea*, *observarea sistematică a activităţii şi comportamentului elevilor*.

1. Testul docimologic

Principalul instrument de evaluare îl constituie testul. El vizează măsurarea gradului de asimilare a cunoştinţelor de către elevi, abilităţile formate, nivelul de dezvoltare al unor capacităţi. Testele pot fi standardizate sau elaborate de profesor. O problemă destul de dificilă cu care se confruntă profesorul în alcătuirea unui test docimologic este alegerea şi redactarea itemilor care trebuie făcută în funcţie de obiectivele urmărite, de natura conţinutului care urmează a fi evaluat, de vârsta subiecţilor.

În funcţie de modul în care se pot aprecia răspunsurile formate, itemii[4] pot fi: *obiectivi, semiobiectivi şi cu răspuns deschis*[5].

---

[4] Itemul = întrebare şi răspunsul aşteptat la aceasta.

[5] Cf. Fişa 4.

Teoria şi practica evaluării evidenţiază mai multe criterii pe baza cărora pot fi clasificaţi itemii. Unul dintre criteriile cel mai des utilizate este acela *al gradului de obiectivitate oferit în corectare.* În funcţie de acest sistem, de modul în care se pot aprecia răspunsurile formate, itemii pot fi clasificaţi în trei mari categorii:

a) *Itemii obiectivi* testează un număr mare de elemente de conţinut într-un interval de timp relativ scurt, asigurând un grad de obiectivitate ridicat în măsurarea rezultatelor şcolare.

Itemii obiectivi prezintă proprietăţi caracteristice:

– acoperă o gamă largă de obiective de evaluat şi de elemente de conţinut într-un interval relativ scurt;

– sarcinile propuse sunt explicite şi corelate cu obiectivele de evaluare;

– sunt uşor de construit, corectat, notat;

– garantează obiectivitatea corectării;

– permit *feed-back*-ul şi diagnoza rapidă.

Obiectivitatea acestor itemi are trei direcţii de manifestare:

– obiectivitatea construcţiei itemului (cerinţa este structurată şi corelată cu un obiectiv de evaluare);

– obiectivitatea percepţiei sarcinii de către elevul evaluat;

– obiectivitatea notării.

b) *Itemii semiobiectivi* pot acoperi o gamă variată de capacităţi intelectuale care se doresc a fi testate, oferind, în acelaşi timp, posibilitatea de a utiliza şi materiale auxiliare utile elevilor în rezolvarea sarcinilor de lucru propuse.

c) *Itemii cu răspuns selectiv (cu răspuns deschis)* sunt relativ uşor de construit, principala problemă constituind-o modul de elaborare a schemei de notare a acestora, cu atât mai mult cu cât această categorie de itemi vizează demonstrarea de către elevi în răspuns a originalităţii şi creativităţii lor.

Exemple de itemi:

a) Itemi obiectivi:

1. *itemi cu alegere duală* (itemul cu alegere duală este itemul pentru care elevul evaluat este solicitat să selecteze un răspuns corect din două răspunsuri posibile la o întrebare).

Citeşte cu atenţie afirmaţia următoare. În cazul în care apreciezi că afirmaţia este adevărată, încercuieşte cuvântul DA; dacă apreciezi că afirmaţia este falsă, încercuieşte cuvântul NU.

DA / NU Creştin adevărat este acela, care, fiind botezat, crede şi mărturiseşte învăţătura creştinească.

Obiectivul: elevul trebuie să fie capabil să identifice semnificaţia corectă a unor texte biblice.

Citeşte cu atenţie afirmaţia următoare. În cazul în care apreciezi că afirmaţia este adevărată, încercuieşte DA, dacă apreciezi că afirmaţia este falsă, cuvântul NU.

DA / NU: Expresia „cei săraci cu duhul” se referă la cei proşti.

NU

Expresia „cei săraci cu duhul” se referă la cei smeriţi. Pentru a ridica nivelul de dificultate al itemilor cu alegere duală, cerinţei de a identifica enunţurile adevărate, respectiv false, i se pot adăuga cerinţe suplimentare.

– sublinierea cuvântului care determină caracterul eronat al enunţului

– înlocuirea lui printr-un cuvânt care face ca afirmaţia să devină adevărată.

2. *Itemi cu alegere multiplă* (sunt itemii care solicită elevului evaluat alegerea, selectarea răspunsului corect sau a celui mai bun răspuns dintr-un număr de variante construite deja. Se mai numesc *itemi cu răspuns selectat*).

Acest tip de item este alcătuit dintr-o premisă şi o listă de alternative (care reprezintă soluţiile posibile la acel item). Elevul trebuie să aleagă singura variantă corectă dintr-un număr de alte variante de răspuns, incorecte, dar paralele, numite *distractori.*

Premisa	formulată în conformitate cu obiectivele de evaluare; formulată în termeni clari, precişi, adecvaţi vârstei; trebuie să conţină un verb care orientează şi determină alegerea unui răspuns; formularea întrebării nu trebuie să sugereze răspunsul corect, nici să utilizeze negativul;
Distractori	trebuie să fie plauzibili şi paraleli; trebuie să fie independenţi; nu trebuie să conţină indicii pentru alegerea răspunsului corect; nu pot fi construiţi ca sinonime sau antonime ale unuia dintre ei; nu trebuie să existe ambiguităţi, corectitudinea gramaticală fiind importantă; ordinea plasării răspunsurilor trebuie să fie aleatoare.

Exemplu (Vechiul Testament):

Obiectiv: elevul trebuie să identifice persoana pe care Dumnezeu a ales-o ca părinte al poporului ales.

Enunţ: Alege răspunsul corect şi încercuieşte litera corespunzătoare:

Părintele poporului ales se numeşte: a. Moise; b. Iosif; c. Abraham; d. Isaac

Răspunsul corect: c.

(Noul Testament)

Isus Cristos s-a născut în oraşul: a. Ierusalim; b. Nazaret; c. Cafarnaum; d. Betleem.

Răspunsul corect: d.

3. *Itemi de tip pereche* (sunt formaţi din două liste cuprinzând variante de răspuns şi instrucţiuni care precizează modul în care se va realiza asocierea elementelor acestora şi modul de înregistrare. Prima coloană conţine enunţul itemului şi sunt denumite premise. A doua coloană conţine răspunsurile). Reguli de proiectare:

– să utilizeze un material omogen, din acelaşi domeniu al obiectivelor ce vor fi corelate în cadrul aceluiaşi tip de item;

– să se includă un număr inegal de premise (un număr mai mic) şi de răspunsuri (un număr mai mare);

– lista răspunsurilor să fie într-o ordine logică;

– plasarea pe aceeaşi pagină a premiselor şi răspunsurilor.

Exemplu:

Asociază fiecare personaj din coloana A cu datele corespunzătoare din coloana B:

A	B
Îngerul Gabriel	Fiul lui Zaharia şi al Elisabetei
Isus	Buna Vestire
Ioan Botezătorul	Botezat la 30 de ani în râul Iordan
Emanuel	Dumnezeu este cu noi

b) Itemi semiobiectivi:

1. *Itemi cu răspuns scurt / de completare.*

În cadrul itemilor cu răspuns scurt / de completare:

– sarcina este bine structurată;

– răspunsul este strict limitat ca spaţiu, formă şi conţinut de structura sarcinii;

– libertatea de a reorganiza informaţia şi de a oferi răspunsul în altă formă este limitată;

– corectitudinea răspunsului demonstrează nu numai cunoaşterea, ci şi capacitatea elevului de organizare şi esenţializare a cunoştinţelor, precum şi elaborarea şi formularea potrivită.

Reguli de proiectare:

– enunţul şi sarcina trebuie să fie formulate clar, astfel încât răspunsul să fie scurt, precis;

– fiecare item trebuie să conţină un singur răspuns corect;

– spaţiul pentru redactarea răspunsului să fie mare şi să sugereze dacă răspunsul aşteptat conţine mai multe cuvinte.

Avantaje:

– evaluează capacităţi de nivel superior celor implicate în simpla recunoaştere şi reactualizare;

– solicită coeziune şi esenţializare în elaborarea răspunsului;

– evaluează un număr semnificativ de cunoştinţe structurate în deprinderi şi capacităţi;

– notare obiectivă.

Dezavantaje:

– nu sunt recomandaţi pentru evaluarea capacităţilor intelectuale superioare;

– la disciplinele teologice, capacitatea de a formula un răspuns scurt, sintetic, trebuie asociată cu capacitatea de a dezvolta un discurs, o situaţie de comunicare complexă, liberă, creativă.

Exemple:

Cele două părţi ale Bibliei se numesc....................... şi.........................

Obiectiv: elevii vor fi capabili să recunoască profeţii din Vechiul Testament.

Enunţ: Completează spaţiile punctate cu informaţia corectă:

a. Evanghelistul Vechiului Testament este numit profetul..............(*Isaia*)

b. Profetul care a proorocit în Babilon a fost....................(*Daniel*)

c. Profetul care a dovedit care este adevăratul Dumnezeu celor care se închinau lui Baal se numeşte....................(*Ilie*)

Itemii cu răspuns scurt (sub forma unui cuvânt, propoziţii, fraze):

– Cum se numeşte misterul unui singur Dumnezeu în trei persoane?

(Sfânta Treime)

– Ce rugăciune I-a învăţat Isus Cristos pe apostolii săi?

(Tatăl Nostru)

Itemi de completare (solicită elevului completarea unei afirmaţii astfel încât aceasta să fie adevărată, să aibă sens). Exemplu:

– Cartea în care găsim Cuvântul lui Dumnezeu se numeşte ………………
sau ………………

(Biblia sau Sfânta Scriptură)

2. *Întrebări structurate* (itemi ce conţin mai multe sarcini de lucru, care pun elevul în situaţia de a construi răspunsul şi de a alege modalităţile de formulare). Reguli de proiectare:

– complexitatea întrebărilor trebuie să fie succesivă (de la simplu la complet);

– fiecare subîntrebare trebuie să solicite un răspuns propriu, care nu depinde de subîntrebarea precedentă;

– subîntrebarea trebuie să fie în concordanţă cu materialul sau stimulul utilizat pentru a fi un suport în rezolvarea sarcinilor;

– fiecare subîntrebare trebuie să testeze unul sau mai multe obiective;

– fiecărei subîntrebări să-i urmeze un spaţiu suficient pentru consemnarea răspunsului.

Exemplu:

Citiţi cu atenţie textul de mai jos:
„Şi a zis Dumnezeu: Să facem pe om după chipul şi asemănarea noastră, ca să stăpânească peştii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietăţile care se târăsc pe pământ" (*Gen* 1,26).
Pornind de la acest text, răspundeţi cu atenţie la următoarele cerinţe:
a. precizaţi care este semnificaţia noţiunii „asemănarea";
b. menţionaţi unul sau două texte din sfinţii Părinţi care explică acest verset.

3. *Itemii de tip eseu* răspund unei nevoi metodologice de a evalua abilităţi şi competenţe de complexitate ridicată, fiind utilizaţi frecvent în cadrul disciplinelor umaniste. Creativitatea, originalitatea, capacitatea de organizare, de sinteză pot fi măsurate eficient prin itemi de tip eseu. În plus, se exersează capacitatea de integrare a ideilor şi/sau de interpretare a datelor, exprimarea în scris. Exemple de eseu structurat şi de eseu nestructurat în fişa 5.

c) Itemii cu răspuns deschis (subiectivi): testează originalitatea, creativitatea, caracterul personal al răspunsului.

Reguli de proiectare:

– întrebarea formulată trebuie să fie adecvată obiectivului de evaluare vizat şi populaţiei căreia i se adresează;

– este preferată utilizarea itemilor care oferă orientare răspunsului, în termeni aşteptaţi.

Modalităţi de corectare şi notare. Modalităţile de corectare şi notare pot îmbrăca două forme pentru îmbunătăţirea feed-back-ului:

– *analitic*: punctaje acordate pentru diferite elemente discrete ale răspunsului aşteptat;

– *holistic*: formularea unei judecăţi globale, în conformitate cu unele sisteme de evaluare.

Eseu cu răspuns restrâns:

Noul Testament – Predica de pe Munte a Mântuitorului Isus Cristos este o sinteză a învăţăturii transmisă oamenilor. Argumentaţi în maximum 20 de rânduri caracterul de sinteză al predicii.

Schema de notare:
– explicarea succintă a fericirilor
– explicarea importanţei postului, rugăciunii şi carităţii
– utilizarea corectă a limbajului şi a limitei de spaţiu.

Eseul structurat (prin sugestii, indicii formulate, răspunsul elevului este organizat, structurat, orientat).

Realizaţi un eseu cu tema: „Oamenii împreună, călători prin viaţă”.
În alcătuirea eseului veţi urmări:
– prezentarea datoriilor omului faţă de Dumnezeu, faţă de sine, faţă de semeni;
– accentuarea respectului reciproc între persoane, rase, naţionalităţi, sexe şi apartenenţe religioase;
– evidenţierea consecinţelor în respectarea sau nu a păcii şi înţelegerii între popoare.

Eseul liber, în care sunt apreciate originalitatea, creativitatea, imaginaţia elevilor. Itemii de tip eseu nestructurat (liber) reprezintă prin tradiţie forma de evaluare cea mai populară în examinarea din şcoala românească.

Elaboraţi un eseu cu tema: „Dumnezeu este iubire”.

Rezolvarea de situaţii-problemă, în care profesorul prezintă o situaţie nouă, neobişnuită pentru elevi, stimulându-le capacitatea de transfer, de sinteză şi de concretizare a informaţiilor.

Enunţ:
În săptămâna Patimilor, după predica ţinută în templu de Domnul Isus Cristos, fariseii l-au întrebat: „Cu ce putere faci acestea? Şi cine ţi-a dat această putere?”. Domnul Isus Cristos le-a răspuns printr-o întrebare: „Botezul lui Ioan de unde a fost? Din cer sau de la oameni?” (*Mt* 21,25).
Cerinţe:
– precizaţi motivul întrebării fariseilor;
– motivaţi atitudinea lui Isus Cristos faţă de întrebarea fariseilor.

2. Testele de compoziţie

Testele de compoziţie reprezintă o altă categorie de instrumente docimologice numite în literatura de specialitate şi lucrări de creaţie. Sunt considerate teste de compoziţie toate probele la care elevii sunt solicitaţi să îndeplinească, într-o manieră personală, cerinţele formulate. Testele de compoziţie sunt utilizate atât ca mijloc de exersare în vederea formării unor abilităţi, cât şi ca probe de verificare care testează capacitatea elevului de a-şi organiza ideile, de a argumenta, de a folosi informaţia acumulată în tratarea unei teme, de a interpreta, de a realiza un comentariu personal la o problemă propusă.

În categoria testelor de compoziţie se pot include: referatul, proiectul, eseul nestructurat, dizertaţia, temele de sinteză, temele de cercetare. Ne vom opri în continuare asupra a două dintre acestea:

a) Referatul este o metodă de evaluare alternativă concretizată în elaborarea unei sinteze originale pe o anumită temă sau problemă, prin consultarea şi prelucrarea informaţiei din una sau mai multe surse documentare. Se deosebeşte de rezumat sau conspect prin:

– prezentarea critică analitică largă;
– exprimarea de puncte de vedere personale;
– aprecieri valorice, soluţii, propuneri.

Etape în întocmirea referatului:

1. Se precizează de către profesor tema referatului;
2. Se precizează bibliografia ce urmează a fi studiată, dându-li-se elevilor libertatea de a completa lista cu alte materiale;
3. Se justifică de către profesor tema referatului;
4. Se precizează timpul de lucru;
5. Se precizează sarcinile de lucru astfel încât elevul să poată selecta din materialul parcurs numai ceea ce este necesar;
6. Se precizează de către profesor modul de întocmire a unui referat cu precizări concrete legate de fondul şi forma acestuia;
7. Se întocmeşte referatul de către elev;
8. Se verifică de către profesor, utilizând bibliografia utilizată de către elev;
9. Se susţine conţinutul referatului de către elev; durata susţinerii nu trebuie să depăşească 10-15 minute (4-6 pagini);
10. Se verifică de către profesor pe bază de întrebări (care pot fi adresate şi de ceilalţi elevi) efortul propriu al elevului pentru aprofundarea cunoştinţelor şi posibilitatea de a utiliza cunoştinţele asimilate;
11. Se notează activitatea de întocmire şi prezentare a referatului printr-o notă ce reprezintă media aritmetică dintre nota ce apreciază conţinutul

referatului şi nota ce apreciază capacitatea de însuşire şi exprimare a informaţiilor cuprinse în material.

Structura unui referat. În manieră clasică, este format din trei părţi: introducere, conţinut, concluzii. Poate avea următoarele puncte:

1. Titlul, autorul, scurt plan al ideilor de bază ale referatului;
2. Introducerea în care se prezintă locul, rolul şi nivelul atins de problemă;
3. Dezvoltarea ideilor, cu marcarea celor personale, originale;
4. Concluzii, cu preocupări pentru deschiderea unor noi abordări;
5. Emiterea unor judecăţi de valoare sintetice asupra contribuţiei;
6. Bibliografia menţionată în text sau la sfârşitul referatului, data întocmirii.

Exemple de teme la religie care ar putea fi propuse elevilor pentru a fi tratate într-un referat: Duhul Sfânt în Sfânta Scriptură; Biserica din Ierusalim etc.

3. Portofoliul şcolar[6]

Reprezintă o mapă, un dosar, o cutie, un biblioraft, un clasor sau orice alt obiect de îndosariere care conţine un ansamblu de materiale educaţionale elaborate de elev pentru o anumită disciplină.

Crearea portofoliului şcolar a fost inspirată de portofoliile artiştilor plastici, fotografilor, arhitecţilor etc., în care aceştia îşi înregistrau lucrările pentru a le arăta altora.

Sugerăm un exemplu de schemă de construire a unui portofoliu pentru evaluarea elevilor la *Religie*, clasa a VII-a, capitolul *Istoria Bisericii Catolice locale*:

1. *Scopul portofoliului*: cunoaşterea principalelor aspecte legate de Biserica locală.

2. *Abilităţi generale urmărite în evaluare*:

– cunoaşterea elementelor definitorii ale Bisericii Catolice şi identificarea lor la nivelul Bisericii locale;

– diversitatea probelor portofoliului.

3. *Conţinutul portofoliului*:

– fişe de lectură;

– articole din reviste de profil (*Lumina creştinului*, *Mesagerul* etc.);

– eseuri;

– imagini care ilustrează aspecte din viaţa Bisericii locale;

– referate, articole, comunicări;

---

[6] Cf. Fişa 6.

– prezentarea unei situaţii de viaţă (studiu de caz);
– desene personale, colecţii de vederi.

Dacă evaluarea cunoştinţelor elevilor dobândite la orele de religie se realizează fie prin metode de evaluare tradiţionale (probele orale şi probele scrise), fie prin metode de evaluare de dată mai recentă (testele docimologice, referatul, portofoliul şcolar ş.a.), evaluarea trăsăturilor de personalitate (atitudini, comportamente, conduite, opinii) dezvoltate prin intermediul educaţiei religioase se realizează mai greu.

Specialiştii (cf. Pelaghia Popescu, I.T. Radu) recomandă anumite metode şi procedee de examinare şi apreciere a conduitei elevilor: observaţia directă a activităţii şi comportării elevilor, convorbirea cu elevul; ancheta cu privire la calităţile personale, chestionarul, studiul de caz, anamneza, autoevaluarea. În această situaţie apar două probleme pentru cel care predă religia:

– în ce măsură este el format pentru a concepe şi aplica astfel de metode pentru identificarea atitudinilor şi comportamentului elevilor?

– dacă aplică una sau mai multe dintre aceste metode şi identifică anumite comportamente la elevii săi, le apreciază prin notă la materia sa ori nu le notează deloc?

Desigur, nu vom putea da răspuns imediat acestor două situaţii, însă vom încerca să sugerăm câteva repere. În primul rând, putem oferi câteva sugestii privind strategia de concepere şi aplicare a două dintre metodele ce vizează evaluarea trăsăturilor atitudinale şi comportamentale: observarea sistematică a activităţii şi comportamentului elevilor şi autoevaluarea.

a) Observarea sistematică a activităţii şi comportamentului se poate realiza în trei modalităţi: fişa de evaluare; scara de clasificare şi lista de control.

1. *Fişa de evaluare* este completată de către profesor care înregistrează date factuale despre evenimentele cele mai importante identificate în comportamentul sau în modul de acţiune al elevilor săi (fapte remarcabile, probleme comportamentale etc.).

2. *Scara de clasificare* se constituie dintr-un set de caracteristici ce trebuie supuse evaluării. Elevului îi sunt prezentate un număr de enunţuri faţă de care acesta trebuie să-şi manifeste acordul sau dezacordul, optând pentru una din variantele propuse. Exemplu:

Participarea cu plăcere la activităţile organizate în cadrul orei de religie pe grupe de lucru:

☐ neutru ☐ puternic dezacord

☐ dezacord ☐ acord ☐ puternic acord

3. *Lista de control* constată prezenţa sau absenţa unei caracteristici, comportament, fără a se emite o judecată de valoare. Exemplu:

Atitudinea elevului faţă de sarcina de lucru	***da***	***nu***
A cerut ajutor atunci când a avut nevoie		
A respectat indicaţiile primite		
A colaborat cu colegii		
A finalizat activitatea		

b) Autoevaluarea: profesorul îi pune pe elevi în situaţia de a se autoaprecia şi autocontrola, cunoscându-se mai bine pe ei înşişi. Exemplu de scară de clasificare pentru autoevaluarea elevilor la religie:

Fişă de evaluare	***Slab***	***Mediu***	***Bun***	***Foarte bun***	***Excelent***
Performanţe şcolare					
Spirit de cooperare					
Disciplina de lucru					
Asumarea responsabilităţilor în realizarea sarcinilor de lucru					

Toate informaţiile obţinute prin aceste metode cu privire la achiziţiile comportamentale şi atitudinale ale elevilor, dezvoltate prin educaţia religioasă, sugerăm să fie avute în vedere atunci când se realizează notarea elevilor, ştiut fiind faptul că astăzi accentul trebuie să fie pus pe evaluarea trăsăturilor pozitive ale elevilor. Altfel spus, interesul pentru activitatea şcolară, conduita pozitivă în relaţiile cu ceilalţi, motivaţia ridicată pentru religie sunt trăsături care trebuie să se bucure de aprecierea cuvenită.

În concluzie, evaluarea la religie este o etapă esenţială a demersului didactic, având efecte asupra activităţii de învăţare a elevilor, favorizând dezvoltarea unui sistem comportamental şi atitudinal în concordanţă cu învăţăturile creştine.

Résumé

Le problème de l`évaluation est un problème très important et actuel qui sollicite des solutions immédiates.

Le point de vue soutenu dans l`article est une adoptation du système proposé par le SNEE (Service National d`Evaluation et d`Examination) aux conditions

concrètes de l`enseignement de la religion romano -catholique dans l`école roumaine; on souligne le fait que le nouveau curriculum de religion vise aussi bien les connaissances que la formation d`un système attitudinal et comportamental.

Bibliografie

SERVICIUL NAŢIONAL DE EVALUARE ŞI EXAMINARE, *Ghid de evaluare – Religie*, SNEC, Bucureşti, 2001.

N. LIŢOIU – M. PANOSCHI – N. IORDĂCHESCU, *Ghid metodologic pentru aplicarea programelor şcolare din aria curriculară Om şi Societate,* C.N.C. (Comisia Naţională pentru Curriculum).

A. STOICA (coord.), *Evaluarea curentă şi examenele – ghid pentru profesori*, Editura Progresis.